

gospodarjev sveta. Sploh je zgodovina izraelskega ljudstva, katero je stanovalo na obalih sredozemskega morja, vsakemu vernemu zgodovinarju silno važna, kristjanu pa, ki veruje v razodenje Božje, nad vse poučljiva. V izraelski zgodovini nastopajo možje, ki se po svojem domoljubji nič manj ne odlikujejo, kakor toliko slavljene rodoljubi pri Gerkih in Rimljanih. — Izraelci, ali kakor jih imenujejo Judje, še dan danes kristjanom marsikaj dajo misliti, in glave belijo ne le obertnikom in tergovcem, marveč tudi državnikom in politikom. — V starih berilih zares nahajamo marsikaj iz zgodovine izraelskega ljudstva; David in Jonatan sta nam bila nekdanj živa slika odkritoserčne prijaznosti, pomilovali smo hrabre Makabejce, s tužnim srcem smo brali razdejanje Jeruzalema. — Dan danes ni sicer to navadno, da bi berila ozirala se na svetopisemske zgodbe, a sme se vendar povedati, kako so nekdanj delovali pisatelji beril, morda da čez več let zopet kdo začne tako pisati. Pod solncem ni nič novega. Ljudje nastopajo in odstopajo, a načela, dobra a tudi pogubna, ostanejo. Po tem kratkem razmotranju preglejmo na dalje slike našega (II.) berila.

157. in 158. b. v. govorite v starih Slovanih. Ti dve vaji ste prav prijetno branje, a veliko koristneje bi bilo tudi, ko bi povedano bilo, kje so prebivali stari Slovanje, kedaj in zakaj so se začela gibati slovanska ljudstva, kedaj so prišli v svoje sedanje dežele. — Slovanov je bilo gotovo uže mnogo in mnogo za časa Rimljanov, kje bi se sicer jemala nebrojna kardela, ki se prikazujejo ob času narodovega preselovanja. Palacki, govoreč od Slovanov, meni, da so se vsa nekdanja ljudstva, katera poznamo v zgodovini pod imenom Skitov, Sarmatov, Hunov in pozneje Obrov in Bolgarov potopila in zgubila v morji slovanstva, in Slovanje so pa od njih sprejemali tudi dobre in slabe navade. — Le Madjarov Slovani niso prekvasili, ti so ne le podjarmivši, marveč tudi pokončavši premagane, vrinili se kakor zagozda med severne in južne Slovane.

(Dalje prih.)

Poučno berilo.

Užigalni klinčki ali žveplenice.

Spisal A. Vranski.

Kedo ne bi poznal majhnih klinčkov, s katerimi prižigamo luč ter zanetimo ogenj? — Majhne so te stvarice in priproste se vidijo našemu očesu, a vendar so kaj lepo in umetno urejene. Zato pač zaslužijo, da si jih bolj na tanjko ogledamo ter nekaj obširneje o njih spregovorimo.

Užigalnice, kakoršne se v obče rabijo, obstojé iz lesenega klinčka, ki ima na jednom konci malo glavico, srebro-svitlo ali pa raznotero po-

barvano. Ta glavica (kapica) sestavljena je iz gorljive snovi, kterej se pravi fosfor. Ta snov ima lastnost, da se pri prav malej gorkoti že vname; če je pa v neposrednej dotiki sè zrakom, užge se sama. Zato pa je fosforina glavica na klinčku pobarvana, t. j. priprežena s priprogo druge snovi, da namreč ta zavira preveliko moč, ki jo ima zrak do fosfora, ter da se po tem takem brez vnanjega vpliva (lé-ta) vžgati ne more. — Pod fosforom prevlečen je klinček z drugo gorljivo tvarino, namreč z rumenkastim žveplom, zato se mu reče tudi žveplenica. Tri snovi torej so potrebne za užigalne klinčke: les, žveplo in fosfor. (Narejajo se užigalnice še tudi iz drugih snovi, a te se bistveno le malo razločujejo od ravno navedenih.)

Vsaka teh tvarin ima svojo užigalno toplino ali temperaturo. Užigalna toplina pa nam znači tisto gorkoto, do katere nam je kako telesnino ogreti treba, da se vname ali užge.

Ako hočemo prižgati klinček, drgnemo ž njim, t. j. z fosfornim njegovim delom n. pr. ob zid. Fosfor se kmalu vname, on ima prav nizko užigalno toplino: mala moč, majhen pritisk že zadostuje, da ga dovêde do tiste toplote, katera je treba njegovemu vnetju. Fosfor torej gori! Po gorečem fosforu zdajci nastane toliko gorkote, da ta gorkota žveplo, ki se pod njim nahaja, spravi do svoje užigalne topline — tedaj tudi žveplo se mora užgati! Goreče žveplo po svojej vročini pa zopet povzroči, da tudi les, ki zdaj na versto pride, dospé do svoje vžigalne temperature ter goreti jame. Ako se je enkrat les vnel ter goreti začel — potem nam je še le užigalnica v rabo, t. j. mi ž njo prižgemo lahko druge snovi ter si tako napravimo luč in ogenj. — V večjej ali manjšej toplini tvarin, iz katerih je sestavljena žveplenica, vtemeljeno je nje bistvo!

Tudi tú pri iznajdbi užigalnih klinčkov dobro je človek po svojej bistrourmnosti vporabil naravne skrivnosti ter njih moč! In kaj dobrodejna, koristna in potrebna je ta moč, ki izhaja iz neznatne žveplenice! Koliko nadležnosti z zanetenjem ognja imeli so ljudje poprej, ko še užigalnih klinčkov poznali in imeli niso! Kako nerodno in truda polno je bilo, prirediti si luč in ogenj s kresilnim kamnom in z gobo! A to vse je preminolo! Z lahka si sedaj človek prižge lučico, z lahka si zaneti ogenj na ognjišči, v peči! Pač so bili klinčki tudi že dostikrat vzrok velicega zla, obile nesreče in so še in bodo i za naprej! Užigalnice se morajo dobro shraniti, da ne pridejo v last takim, ki jih še nimajo rabiti, ki še ne poznajo njih nevarne, pogubne moči, ki more časi v malo trenutkih povzročiti neizrečeno nesrečo — tisučerim! Zlasti otroci naj nikdar ne dobé žveplenic v roke!.... Ogenj ni igrača! — Človek si je sicer vkrotil ogenj, to prosto hčer narave, — a vedno mora nanj paziti..., da se ne znebi svojih verig! Gorjé mu, če si pridobi zopet

prostost, če prekorači meje, ki so mu strogo ukazane! Strahovito razsaja potem, neusmiljeno pokončujoč, vse, kar mu pride v last! — Pazite torej na žveplenke..., pazite na ogenj! —

Dopisi in novice.

Občni zbor katoliškega podpornega društva za šolske sestre v Celji je bil 7. novembra t. l. To društvo je v podporo šolskim sestram, katere vzdržujejo tam deklisko šolo, ki se je iz 2raz. na 3razredno razširila. Odraščena dekleta prihajajo pa tudi v nedeljsko šolo med predpoldansko in popoldansko službo božjo; mnogo odraslih deklet se vadi v posebnih urah priločnih ženskih del. — Pretečeno leto so postavili novo šolsko poslopje, primankuje pa še 5000 gl., da se popolnoma doverši. — Za zidanje hiše se je uže potrosilo 13.259 gl.; knezoškof so dali 11.500 gl., dobrotniki še primankujej 1759 gl. 81 kr.; prostovoljne voznje, darovan les znaša okoli 1000 gl. — Do 5. novembra so znašali letošnji dohodki 1142 gl. 7 kr., vsi stroški pa 1022 gl. 71 kr. — G. Miha Žolgar, dež. poslanec in profesor na gimnaziji, stavi sledeči predlog: »Občni zbor katoliškega podpornega društva v Celji nalaga svojemu odboru, naj vkrene, kar je potrebno, da se ustanovi pri dekliski šoli šolskih sester za odgojo deklet zavod, v katerem se bodo vseh ženskom potrebnih reči učile in vadile s posebnim ozirom na to, da se bodo odrasla dekleta slovenščine in nemščine, kolikor mogoče dobro naučile«.

Ta predlog se sprejme po kratkem razgovoru. Ko bi se to izvedlo, tako bi se nekak zagotovil obstanek šole v tem slučaju, ako vtegne kedaj prenehati katoliško podporno društvo. Po zborovanji je bila tombola, za tombolo pa društvena zabava. Načelnik se zahvaljuje konečno vsem podpornikom, kajti katoliško podporno društvo skerbi za deklisko šolo, pomaga ubožni deci z obleko in obutalom, a združuje tudi osebe različnih stanov in raznih jezikov; vredno je tedaj svojega imena »katoliško«.

Novo šolsko poslopje v Zrečah pri Konjicah na Štajarskem je bilo blagoslovljeno 3. novembra. Šolski otroci so se zbrali ob 8. zjutraj v stari šoli in šli v cerkev k sveti maši. Novo šolsko poslopje so blagoslovlili prvič zunaj, potem pa tudi posamezne izbe. Po blagoslovljenji je č. g. župnik razkladal otrokom važnost šolskega poduka za časno in večno srečo. Iz ljubezni do svojih starišev, do dobrotnikov šole, posebno pa iz ljubezni do sebe naj bi otroci pridno hodili v šolo. Po sklepu govora so molili za cesarja, za vse dobrotnike šole; za otroke in učitelje, da bi jim Bog dal potrebne pomoči. Blagoslovljenje šole je ganilo otroke in vse pričujoče. — Svitli cesar so dali za šolo 300 gl. in tudi graška hranilnica je k zidanju pripomogla.

Za verske šole in znižanje šolske dolžnosti od 8 na 6 let prosijo vže v tretjič konservativni nemški kmetji na Štajarskem. Letos so deželnemu zboru predložili tako prošnjo; podpisalo se je 676 srenjskih zastopov. Dvajset poslancev, voljenih v kmetjskih skupinah, ki tedaj govore v imenu 700.000 prebivalcev, se je krepko potegnilo za kmete. A liberalna večina je zavrgla to prošnjo. Sedaj se pa kmetje obračajo do sl. ministerstva, ter prosijo: »I. da se ljudskim šolam verne verski značaj; II. da se obiskovanje šol od 8 na 6 let skercji in stroški za šole zmanjšajo, pa tudi z uvedanjem šolnine pravičneje razdelé. . . . Prosvitci govore tudi za nedeljske šole, v katere naj zahajajo 13- in